

Застосування кластерної моделі розвитку регіональних агропромислових комплексів

Погріщук Б.В.

Вінницький інститут економіки

Тернопільського національного економічного університету

Сфера агропромислового виробництва займає особливе місце в національній економіці, що зумовлено потребою в забезпеченні продовольчої безпеки країни, виробництві високоякісної конкурентоспроможної продукції. Ефективність функціонування агропромислового комплексу залежить від обраної моделі розвитку регіональних господарських комплексів. На території України сформовано три основних регіональних АПК, що характеризуються спеціалізацією сільського господарства та підприємств переробної промисловості й виробничої інфраструктури: Поліський АПК, Лісостеповий АПК і Степовий АПК, які функціонують в межах певних природно-економічних зон. Окремо виділяють специфічні АПК гірських і передгірських районів Карпат і Криму, а також приміські АПК в межах регіональних АПК.

Дедалі більшого значення у формуванні інноваційності окремих територіальних утворень в Україні набувають кластерні структури, побудовані на співпраці підприємств, фінансово-кредитних установ, навчальних закладів та ін. У розвинутих країнах уже давно виникли і продовжують виникати такі структури в різних сферах промисловості. У працях відомих зарубіжних науковців чітко окреслено теоретичні основи утворення та функціонування кластерів, використання кластерних моделей для забезпечення конкурентоспроможності економік, їхні переваги та недоліки. Зарубіжний досвід може бути корисним для розробки національної

стратегії кластеризації України, з комплексним дослідженням її соціально-економічного розвитку [1, с.14].

За теорією М. Портера, «кластер – це група географічно сусідніх взаємопов'язаних компаній і пов'язаних з ними організацій, що діють в окремій сфері і характеризуються спільністю діяльності і взаємодоповнюючих один одного» [2, с.207].

Кластерний підхід полягає в створенні інтегрованої схеми, що складається з підприємств, які виконують різні функції і об'єднані одним технологічним процесом, результатом якого є кінцевий продукт, створений зусиллями всіх учасників об'єднання. Проблеми оптимізації розміщення галузей та регіональної спеціалізації стають актуальними в періоди крупних економічних перетворень, так як кластер є агломерацією провідних підприємств, постачальників комплектуючих, послуг і матеріалів, а також пов'язаних з даною галуззю структур, що забезпечують ресурсами необхідними для розвитку [3, с.4].

Для реалізації кластерної моделі розвитку необхідно забезпечення певних умов: збалансування економічних інтересів учасників кластера, формування інформаційного середовища, наявність інвестиційно-інноваційного забезпечення, консультаційної підтримки, розвиток вертикальної та горизонтальної інтеграції.

При створенні кластерного об'єднання економічні інтереси забезпечують основні умови підприємницької чи загальної структури, що обов'язково базується на наявності зацікавлених учасників кластерних об'єднань і отримання ними економічної вигоди.

Інвестиційно-інноваційне забезпечення кластеру являє собою сукупність заходів інвестиційного характеру (залучення, акумулювання, накопичення, вкладення, розподіл), спрямованих на здійснення інноваційних

процесів і прискорення науково-технічного розвитку виробництва, зберігання, переробки та реалізації продукції.

Важливе значення в розвитку зернопродуктового кластеру належать поглибленню вертикальної і горизонтальної інтеграції, визначення її особливостей за ринкових умов господарювання. В зернопродуктовому підкомплексі регіонів назріла необхідність у формуванні організаційно-правових структур, які б сприяли консолідації фінансових ресурсів, концентрувати управління рухом продукції по технологічному ланцюгу, залучати додаткові інвестиції, забезпечувати повне завантаження високотехнологічних потужностей по зберігання і транспортуванню забезпечення і моніторингу. Інтеграція в межах кластеру передбачає використання нових кластерних технологій співробітництва організацій на галузевому і територіальному рівнях.

До особливостей кластерних систем належать: територіальна єдність господарюючих суб'єктів – учасників кластерної системи; наявність лідера – підприємства, яке визначає довгострокову господарську, інноваційну та інші стратегії; стійкість господарських зв'язків господарюючих суб'єктів – учасників кластерної системи; довгостроковою координацією взаємодії учасників системи у межах її виробничих програм, інноваційних та управлінських процесів.

Кількість кластерів залежить від наявних даних і не визначається заздалегідь. Показники, які є підставою для кластеризації формують виходячи із економічних передумов та попередньо сформованої гіпотези про оцінювання. В зв'язку з цим проведення кластеризації в АПК необхідно здійснювати з врахуванням показників інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств.

Використання кластерної моделі розвитку дає можливість спільного використання об'єднаних капіталів і прискорення інновацій; спільного

використання ресурсів; визначення ефективної спеціалізації підприємств; узгоджений поділ ринку й уникнення непродуктивної конкуренції; отримання ефекту масштабу та усунення недоліків, спричинених малими розмірами підприємств; зниження і розподіл ризиків; підвищення стійкості окремих підприємств і мережі в цілому; встановлення довгострокових зв'язків за відтворювальним ланцюгом, включаючи зв'язки між виробником і споживачем.

Література:

1. Кузьмін О. Кластери як чинник інноваційного розвитку підприємств і територіальних утворень / О. Кузьмін, В. Желуха // Економіка України №2, 2009– С.14-23
2. Портер М. Конкуренция: учебн. пособие / М.Портер / пер. с англ. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2000. – 495 с.
3. Блудова С.Н. Региональные кластеры как способ управления внешнеэкономическим комплексом региона / С.Н. Блудова // Вестник СевКавГТУ. – 2004 – №2.

Ключові слова: економіка АПК, економіка промисловості, економіка регіону

06 Серпень 2012 6:39pm - економічні науки

« Формування галузевої інноваційної системи. Підвищення ефективності логістичної системи торговельних підприємств »